

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
Інститут історії, політології і міжнародних відносин
кафедра політології

ЛИПЧУК ОКСАНА ІВАНІВНА

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
ТА
МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ**

**Методичні вказівки
для студентів спеціальності
політологія**

УДК: 35.352
ББК 67.9 (4Укр)

Затверджено на засіданні Вченої ради Інституту історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 1 від 4 вересня 2020 року)

Рецензенти

Монолатій І.С. . – доктор політичних наук, професор кафедри політології, Інституту історії, політології та міжнародних відносин

Боринська О.Л. – доцент кафедри міжнародних відносин і міжнародної інформації, УАІМВЛ ім. Аверроеса, Міжрегіональної академії управління персоналом

Липчук О.І. Методичні вказівки з курсу «Державне управління та місцеве самоврядування» для студентів денної форми навчання [текст] / Оксана Іванівна Липчук. – Івано-Франківськ : Інститут історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2020. – __ с.

Методичні вказівки з курсу «Державне управління та місцеве самоврядування» для студентів денної форми навчання спеціальності політологія містять структуру навчальної дисципліни, анотацію лекційного курсу, плани семінарських занять, , систему оцінювання знань студентів, рекомендовану літературу, основні поняття і терміни курсу, програмові вимоги та тематику індивідуальних робіт.

©Липчук О.І., 2020
©Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника, 2020

ЗМІСТ

Вступ.....
Мета і завдання дисципліни.....
Структура навчальної дисципліни.....
Анотація лекційного курсу.....
Плани семінарських занять.....
Тематика наукових доповідей, рефератів та повідомлень.....
Програмові вимоги з курсу.....
Рекомендована література.....
Оцінювання знань студентів.....

ВСТУП

В умовах формування демократичного суспільства, становлення соціально-орієнтованої ринкової економіки, розвитку різноманітних інститутів громадського регулювання істотно змінюється зміст і характер державного управління, форми і методи реалізації управлінських впливів органами державного управління, організаційна структура суб'єктів державного управління, їх функції, форми взаємодії з іншими елементами соціального управління.

Система державного управління та місцевого самоврядування, яка була б здатна забезпечити всесторонній, гармонійний розвиток суспільства на якісно нових принципах, в Україні тільки формується.

Сьогодні державне управління в Україні являє собою складне, суперечливе явище з багатьма бюрократичними деформаціями, слабкими сторонами, недоліками та вразливими місцями, успадкованими від тоталітарного минулого. Кризові явища в економічній та соціальній сферах суспільного розвитку свідчать насамперед про неефективність системи державного управління та місцевого самоврядування.

Процеси державотворення вимагають не лише оновлення або покращення відсталих елементів у сфері державного управління, а й радикального реформування механізму держави, організаційно-правового забезпечення процесів регулювання централізації і децентралізації.

В сучасних умовах державне управління має стати стабільним і відкритим соціально-правовим інститутом забезпечення реалізації функцій представницької, виконавчої та судової влад.

У зв'язку з цим ключового значення набуває правильний вибір стратегії подальшого розвитку державно-управлінських та громадських інститутів, конкретних шляхів і засобів подолання властивих їм недоліків з метою створення ефективно працюючих механізмів державного управління та місцевого самоврядування. Вирішення цього завдання потребує розвинутої теоретичної бази, яка має втілюватись у змістовних наукових концепціях.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни – оволодіти вмінням реалізувати завдання та функції держави на основі базових принципів державного управління та управлінських технологій.

Основні завдання:

- визначити сутність держави на сучасному етапі, розглянути поняття і зміст державного управління та місцевого самоврядування;
- проаналізувати цілі, функції, принципи державного управління та місцевого самоврядування;
- розглянути організаційну і функціональну структуру органів державної влади та перспективи її реформування;
- проаналізувати ефективність державної служби в Україні як соціального і правового інституту;
- навчити студентів розуміти і усвідомлювати проблеми державного управління та місцевого самоврядування у процесі формування громадянського суспільства і розбудови демократичної, правової, соціальної держави.

Основними організаційними формами вивчення дисципліни «Державне управління та місцеве самоврядування» є лекції та семінарські заняття, виконання індивідуальних завдань, самостійна робота та контрольні заходи – тестові завдання, залік, екзамен.

При проведенні семінарських занять використовуються такі форми навчання:

- обговорення питань і дискусія з проблем, що стосуються теми заняття;
- розв'язування управлінських ситуацій;
- заслуховування і обговорення підготовлених студентами реферативних повідомлень за матеріалами періодичної преси, монографічними джерелами;
- виконання контрольних завдань за тестами.

Для засвоєння студентами дисципліни можуть бути використані індивідуальні завдання. Підготовка рефератів, виконання графічних робіт (схеми функціональної та організаційної структур державного управління та місцевого самоврядування, схеми відносин між ланками організаційної структури; побудова структури певного державного органу).

Самостійна робота передбачає вивчення матеріалів підручників, навчальних і методичних посібників, опрацювання законодавчих і нормативних актів, монографій, статей періодичних видань тощо.

Організація самостійної роботи студентів передбачає такі форми вивчення курсу:

- ознайомлення з джерелами рекомендованої літератури;
- вивчення законодавчих та нормативних актів;
- написання доповідей з найбільш актуальних і дискусійних проблем;
- виконання індивідуальних завдань викладача.

Основними формами контролю самостійної роботи студентів є проведення колоквиумів, контрольне тестування.

Контрольна робота проводиться з метою перевірки та оцінювання рівня засвоєння навчального матеріалу. Враховуючи специфіку державного управління та місцевого самоврядування, передбачається перевірка знань теоретичного матеріалу та рівень практичної підготовки.

Залік і/або екзамен проводиться як підсумкова форма контролю рівня засвоєння навчальної дисципліни. Основою його проведення є комплекс запитань і завдань, що забезпечують перевірку та оцінку знань і умінь, засвоєних студентами у процесі вивчення дисципліни.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні

знати:

- конституційні засади побудови структур державного управління в Україні, типи структур управління, типи структур органу державної влади, вимоги до його побудови, склад, статус і функції центральних органів виконавчої влади, їх територіальних підрозділів, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування;
- основні теорії та школи управління і сутність багатофункціонального характеру державного управління та межі його здійснення;
- зміст управлінської діяльності, функції державного управління, сутність інформатизації як комунікаційного процесу в державному управлінні, види комунікацій;

- технологію прийняття управлінських рішень, методи управління, критерії оцінювання ефективності державного управління;
- психологічні аспекти в державному управлінні та сутність зв'язків з громадськістю в управлінській діяльності державного органу;
- особливості побудови Верховної Ради України;
- роль та місце Президента в системі державної влади України;
- устрій центральних та територіальних органів виконавчої влади;
- питання організації та компетенції органів місцевого самоврядування та самоорганізації населення;
- сутність реформування організаційних структур державного управління згідно концепцій адміністративної та муніципальної реформ в Україні;

уміти:

- дискутувати, аргументовано обстоювати свої думки та переконання, правильно оцінювати, вибирати та аналізувати інформацію з різних джерел, робити правильні та обґрунтовані висновки;
- використовувати знання про статус і функції органів державної влади та місцевого самоврядування;
- розрізняти типи структур управління, використовувати знання про сутність реформування організаційних структур державних органів;
- розмежовувати стадії управлінської діяльності, класифікувати функції державного управління за встановленою системою критеріїв, застосовувати методи управлінського контролю;
- визначати типи зв'язків між ланками структури системи організації виконавчої влади і державного управління в Україні.

Методичні вказівки розроблені на основі програми курсу «Державне управління та місцеве самоврядування» для студентів спеціальності 7.03010401 «Політологія».

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва теми	Розподіл годин	
		л	с
Змістовий модуль I Теоретико-методологічні засади державного управління			
1.	Державне управління як системне суспільне явище	2	2
2.	Державна влада та державне управління	2	
3.	Цілі та функціональна структура державного управління	2	2
4.	Сутність та зміст управлінської діяльності	2	2
5.	Підготовка та прийняття рішень в державному управлінні	2	2
6.	Законність та відповідальність в державному управлінні	2	2
7.	Контроль у державному управлінні	2	2
8.	Ефективність державного управління	2	2
9.	Конституційні засади побудови структур державної влади в Україні	4	
Змістовий модуль II Система органів державної влади в Україні			
10.	Система органів виконавчої влади: загальна характеристика, управлінські зв'язки. Центральні органи виконавчої влади: права, компетенція, функції	4	2
11.	Місцеві державні адміністрації в системі державного управління	2	2
12.	Місце і роль судової влади у здійсненні державного управління	2	
Змістовий модуль III Теоретичні засади місцевого самоврядування			
13.	Місцеве самоврядування та його особлива роль в державному управлінні	2	2
14.	Представницькі органи в системі місцевого самоврядування	2	2
15.	Виконавчі органи місцевого самоврядування	2	2
16.	Форми реалізації громадянами права на участь в управлінні	2	
17.	Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування	2	
18.	Поняття та система гарантій місцевого самоврядування	2	
	Всього - 68 годин	40	28

АНОТАЦІЯ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ
Змістовий модуль I
Теоретико-методологічні засади державного управління

Тема 1

Державне управління як системне суспільне явище (2 год)

Управління як суспільне явище, еволюція його змісту, багатогранність. Системи, в яких здійснюється управління. Системний підхід як методологія державного управління. Управління як явище штучної природи, сфера інтелектуальної та практичної діяльності людей. Категорія «держава»: основні ознаки та характеристики; управлінська взаємодія із суспільством.

Сутність, зміст і специфіка державного управління. Поняття організації державного управління. Основні теорії (класична, людських відносин, мотивації, бюрократизації, загальна теорія систем) та школи (американська, європейська, японська) управління; процесний, системний і ситуаційний підходи. Співвідношення державного управління з теорією управління, конституційним та адміністративним правом, політичними та соціальними інститутами і процесами. Державне управління як наука та навчальна дисципліна.

Тема 2

Державна влада та державне управління (2 год)

Базові терміни «влада», «політична влада», «державна влада». Конституційні засади державної влади в Україні. Державна влада як атрибут державно-владного механізму. Конституційні засади виконавчої влади та державного управління в Україні.

Державне управління як діяльність виконавчо-розпорядчого характеру. Сутність та об'єктивні умови і фактори, що детермінують зміст державного управління. Співвідношення понять «державна влада» і «державне управління». Елементи державного управління: суб'єкти, об'єкти, взаємозв'язки. Співвідношення державного управління та місцевого самоврядування.

Тема 3

Цілі та функціональна структура державного управління (2 год)

Поняття і сутність цілей державного управління. Ціль як форма відображення об'єктивної дійсності та досягнення майбутнього у процесі управлінської діяльності. Ціль як певний кінцевий стан системи, набір показників її розвитку, досягнення яких необхідно забезпечити. Цілеспрямованість як обов'язкова властивість державного управління. Система цілей державного управління, їх види та класифікація. Ієрархія цілей в державному управлінні. Формування «дерева цілей» державного управління. Ресурсне забезпечення досягнення цілей державного управління.

Співвідношення понять «ціль», «засіб», «результат». Механізм формування та обґрунтування цілей. Види функцій державного управління, їх класифікація. Функціональна структура державного управління: сутність та умови її побудови. Типові моделі управлінських функцій для різних ланок державного управління. Юридичне оформлення та закріплення функцій державного управління. Сутність функціональної структури державного управління; умови перебудови функціональної структури державного управління; типові моделі управлінських функцій для різних ланок організаційної структури державного управління.

Тема 4

Сутність і зміст управлінської діяльності (2 год)

Управлінська діяльність – набір навичок, умінь, способів, вчинків, засобів у державному управлінні та місцевому самоврядуванні; інтелектуальний та інформаційний зміст управлінської діяльності; соціально-психологічний характер управлінської діяльності; юридична заданість, чіткість, виразність як риси управлінської діяльності; форми управлінської діяльності як зовнішні постійні і типізовані прояви практичної діяльності державних органів: види форм управлінської діяльності. Стадії(цикли) управлінської діяльності (аналіз і оцінка ситуації, прогнозування і моделювання, розробка правових актів та організаційних заходів, організація виконання рішень, контроль і оперативне інформування, узагальнення проведеної управлінської діяльності). Управлінська технологія – спосіб досягнення поставлених цілей; процедура і операція як складові управлінської технології; види управлінських технологій.

Тема 5

Підготовка та прийняття рішень в державному управлінні (2 год)

Поняття і сутність управлінського рішення. Типи управлінських рішень. Суб'єкти підготовки рішень. Основні види управлінських рішень. Форма прийняття рішень як основа їх класифікації. Місце нормативно-правових актів у системі управлінських рішень. Побудова набору можливих варіантів рішення. Об'єктивні передумови вироблення рішень і суб'єктивний фактор їх підготовки та прийняття. Вимоги щодо управлінських рішень. Поняття оптимального управлінського рішення та лобізм при прийнятті управлінських рішень. Процес підготовки та прийняття управлінського рішення, її етапи. Зміст етапу діагностики та оцінки управлінських ситуацій. Виявлення, обґрунтування та формулювання проблеми, що підлягає вирішенню. Збирання, обробка та аналіз інформації з проблеми та пошуку шляхів і засобів її вирішення. Оформлення вибраного варіанта у вигляді проекту рішення. Обговорення та узгодження проекту. Технологія процедури прийняття рішення (надання рішенням юридичної сили). Можливості уніфікації та використання типових управлінських рішень у державному управлінні. Організація взаємодії виконавців і координація їхніх зусиль. Коригування управлінського рішення та регулювання системи управління. Облік результатів діяльності виконавців. Підсумки виконання рішень та оцінювання роботи за основними напрямками діяльності.

Тема 6

Законність та відповідальність в державному управлінні (2 год)

Законність дій влади як вимір досконалості дій державних органів. Законність – механізм і засоби проведення в життя законів, властивості законності. Забезпечення законності в державному управлінні та місцевому самоврядуванні. Побудова державної влади по вертикалі і горизонталі як основа забезпечення законності в державному управлінні і місцевому самоврядуванні. Судова влада – структура забезпечення законності, контрольні механізми забезпечення законності. Дисципліна як засіб забезпечення законності в державному управлінні, інституціональний зміст поняття «дисципліна», види і процедури відповідальності.

Тема 7

Контроль в державному управлінні (2 год)

Поняття і зміст контролю в державному управлінні. Контроль як функція державного управління, її зміст. Взаємозв'язок контролю та інших функцій державного управління.

Контроль – необхідна умова ефективного функціонування органів виконавчої влади та виконання конкретних управлінських рішень. Основні принципи контролю в органах виконавчої влади. Система контролю в органах виконавчої влади, її організаційне, методичне та правове забезпечення. Суб'єкти і об'єкти контролю, їх види. Забезпечення правового регулювання контролю у сфері державного управління. Контроль інституціоналізований за гілками державної влади: парламентський, в системі виконавчої влади, судовий, конституційний. Президентський контроль. Громадський контроль: поняття, цілі, об'єкти, форми, суб'єкти, структура. Функції структур громадського контролю за діяльністю органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Заходи щодо підвищення ефективності контролю в державному управлінні та місцевому самоврядуванні. Комплексне інспектування, контрольні, цільові та наскрізні перевірки. Процедура і стадії контрольної діяльності: підготовка і здійснення контролю, формулювання висновків, оформлення та обговорення підсумків контролю, реалізація рішень, прийнятих за результатами контролю.

Тема 8

Ефективність державного управління (2 год)

Ефективна держава як визначальний фактор демократичних перетворень в перехідному суспільстві. Оцінка ефективності державного управління. Сутність ефективності державного управління. Три критерії ефективності держави: економічна ефективність держави, ефективність держави за політичним критерієм, ефективність держави за соціальним критерієм.

Загальна соціальна ефективність державного управління. Соціальна своєрідність правової системи. Верховенство права замість адміністративної сваволі. Ефективність організації і функціонування суб'єктів державного управління. Спеціальні критерії ефективності. Результативність і ефективність публічного адміністрування. Економічна оцінка ефективності функціонування органу державної влади. Підходи до оцінки діяльності органів управління. Економія в управлінні. Продуктивність в

управлінні. Якість в управлінні. Ефективність в управлінні як співвідношення результатів і цілі. Проблема підвищення результативності й ефективності адміністративно-державних структур.

Ефективність діяльності державних органів і посадових осіб як шлях до ефективної держави. Громадські інститути оцінки державного управління та їх дієвість.

Тема 9-10

Конституція України про гілки влади в Україні (4 год)

Гілки державної влади в Україні, законодавча влада, виконавча влада, судова влада, взаємовідносини між гілками влади, гілки влади та державне управління. Верховна Рада як вищий орган законодавчої влади, функції Верховної Ради в сфері державного управління, повноваження Верховної Ради щодо формування структур виконавчої влади. Глава держави, статус Президента в сучасних умовах України, функції Президента.

Конституційні засади виконавчої влади в Україні, акти законодавства про органи виконавчої влади, зв'язок між організацією державної влади і державним управлінням. Органи виконавчої влади – основа організаційної структури державного управління, вертикальна структура виконавчої влади, трьохступенева структура системи організації виконавчої влади і державного управління в Україні, динамізм структури виконавчої влади в Україні: причини та тенденції.

Управлінські зв'язки в системі органів виконавчої влади; взаємозв'язки Кабінету Міністрів України з Президентом України та Верховною Радою України, взаємодія Кабінету Міністрів з місцевими органами виконавчої влади, взаємодія органів виконавчої влади з органами місцевого самоврядування.

Змістовий модуль II

Система органів державної влади в Україні

Тема 11-12

Центральні органи виконавчої влади: права, компетенція, функції (4 год)

Кабінет Міністрів України: склад Кабінету Міністрів (повноваження, компетенція). Прем'єр-міністр України (повноваження, компетенція). Міністерства

України: склад міністерств, функції міністерств, повноваження. Відомства України: статус, функції відомств, склад відомств, національні агентства, головні управління. Державні службовці міністерств і відомств. Територіальні підрозділи центральних органів виконавчої влади: права, компетенція, функції.

Централізація та децентралізація(поняття, проблеми), принцип вертикалі в побудові організаційних структур управління, принцип розподілу повноважень між владними структурами різних рівнів. Органи міністерств на територіальному рівні. Органи відомств на територіальному рівні, повноваження органів відомств на територіальному рівні, функції органів, взаємовідносини з центральним органом виконавчої влади, взаємовідносини з місцевими органами влади.

Тема 13

Місцеві державні адміністрації (2 год)

Місцеві державні адміністрації; законодавче регулювання діяльності місцевих державних адміністрацій, основні завдання місцевих державних адміністрацій, принципи діяльності місцевих державних адміністрацій, правовий статус місцевих державних адміністрацій. Структура місцевих державних адміністрацій, порядок формування місцевих державних адміністрацій, формування апарату місцевих державних адміністрацій. Проходження державної служби в місцевих державних адміністраціях. Управлінські функції місцевих державних адміністрацій, об'єкти управління місцевих державних адміністрацій, галузеві повноваження місцевих державних адміністрацій, делеговані повноваження місцевих державних адміністрацій. Функції державного управління, здійснювані місцевими державними адміністраціями. Взаємовідносини місцевих державних адміністрацій з іншими органами державної виконавчої влади; взаємодія місцевих державних адміністрацій з органами місцевого самоврядування, взаємодія з об'єднаннями громадян, підприємствами, установами, організаціями.

Тема 14

Місце і роль судової влади у здійсненні державного управління (2 год)

Завдання і роль судової влади. Судова реформа. Система судів в Україні та їх юрисдикція. Конституційний суд України. Спеціалізовані суди. Місцеві суди. Право

судів на відміну управлінських рішень. Вимоги до осіб, які претендують на посаду судді. Оскарження рішень судових органів. Апарат суду. Підстави прийняття судових рішень. Місце судової гілки влади у забезпеченні демократичності під час реалізації державної влади.

Змістовий модуль III

Теоретичні засади місцевого самоврядування

Тема 15

Місцеве самоврядування та його особлива роль в державному управлінні (4 год)

Поняття та суть місцевого самоврядування. Джерела місцевого самоврядування (хартії, правові норми, спеціальні закони, статuti територіальних громад, міжнародні стандарти). Школи вивчення місцевого самоврядування в світі та в Україні. Наукові підходи до місцевого самоврядування. Сучасні моделі місцевого самоврядування. Системний принцип у місцевому самоврядуванні. Об'єкти та суб'єкти самоврядування. Соціальні, національні, культурні та регіональні чинники становлення та розвитку місцевого самоврядування як системи. Система місцевого самоврядування в Україні.

Територіальна громада як елемент системи місцевого самоврядування. Поняття територіальної громади. Функції і повноваження територіальних громад. Статuti територіальних громад. Форми діяльності місцевих громад

Тема 16

Представницькі органи в системі місцевого самоврядування

Поняття представницьких органів місцевого самоврядування. Особливості місцевих виборів, порядок формування, кількість, терміни повноважень. Структура та форми діяльності представницьких органів. Залежність між кількістю жителів і кількістю представницьких органів. Представницькі органи в Україні. Підсистеми представницьких органів. Структура і форми їх діяльності. Повноваження та функції. Сесія як головна форма роботи представницьких органів. Постійні комісії. Тимчасові комісії.

Тема 17

Виконавчі органи місцевого самоврядування

Поняття і структура виконавчих органів. Порядок їх формування (колегіальні, одноособові, комбіновані). Терміни повноважень. Моделі – «мер-рада», «слабкий мер – рада», «комісія – рада». Виконавчі органи в Україні. Виконавчі комітети, їх повноваження. Власні повноваження, делеговані повноваження. Організація роботи виконавчих органів. Відділи та управління виконавчих комітетів. Види виконавчих органів сільської, селищної, міської, районної у місті ради. Повноваження виконавчих органів сільської, селищної, міської, районної у місті ради. Припинення діяльності виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті ради.

Тема 18

Форми реалізації громадянами права на участь в управлінні

Способи реалізації місцевого самоврядування: місцевий референдум (форма вирішення територіальною громадою питань місцевого значення шляхом прямого волевиявлення; громадські слухання та порядок їх організації; загальні збори громадян за місцем проживання (зібрання всіх чи частини жителів села (сіл), селища, міста для вирішення питань місцевого значення); як форма безпосередньої участі членів територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення – місцеві ініціативи (право членів територіальної громади ініціювати розгляд у раді питань, віднесених до відання місцевого самоврядування). Порядок внесення місцевої ініціативи. Консультативні референдуми, асоціації та інші форми добровільних об'єднань.

Тема 19

Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування

Матеріальна та фінансова основа місцевого самоврядування. Місцевий бюджет. Порядок формування доходної частини місцевого бюджету. Видаткова частина місцевого бюджету. Позабюджетні та вільні бюджетні кошти. Участь у фінансово-кредитних відносинах. Комунальна власність територіальної громади. Спільна комунальна власність територіальної громади. Порядок передачі державного майна у комунальну власність. Нормативна база фінансової основи місцевого самоврядування. Світовий досвід організації фінансової основи місцевого самоврядування. Участь держави у формуванні доходів місцевих бюджетів. Соціальна основа місцевого самоврядування. Територіальна основа місцевого самоврядування.

Тема 20

Поняття та система гарантій місцевого самоврядування

Поняття гарантій місцевого самоврядування. Конституційні основи гарантій місцевого самоврядування України. Класифікація гарантій місцевого самоврядування: об'єктні, політичні, економічні, соціальні, ідеологічні, нормативно-правові, міжнародно-правові гарантії. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Відповідальність перед органами та посадовими особами місцевого самоврядування. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування перед населенням, державою, фізичними та юридичними особами. Підстави муніципально-правової відповідальності та муніципально-правові санкції.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1

Суспільна сутність державного управління, його зміст та функції

Основні поняття:

управління, державне управління, соціальне управління, принципи державного управління, методи державного управління.

План

1. Управління як системне суспільне явище. Суть державного управління, його місце та роль в системі соціального управління.
2. Сутність та специфічні риси державного управління.
3. Принципи та методи державного управління, їх класифікація.
4. Основні теорії та школи управління, їх позитивні риси та недоліки.

Методичні вказівки

Приступаючи до вивчення курсу, перш за все, необхідно з'ясувати зміст управління як суспільного явища та сутність управлінського впливу взагалі. Студентам слід чітко уявляти структуру суспільства, як складної системи, що складається з складних підсистем різного роду і розвивається під впливом соціальної регуляції.

Вивчаючи наступне питання, студенти повинні уявити суть державного управління, його місце і роль в структурі соціального управління, взаємозв'язки і зміни в залежності від рівня суспільного розвитку. Для кращого розуміння суті державного управління студентам слід розрізняти його специфічні риси. З метою ознайомлення з закономірностями, відносинами, взаємозв'язками в системі державного управління студенти повинні розуміти суть поняття «принципу державного управління», розрізняти підстави систематизації принципів державного управління, чітко наводити класифікацію принципів за такими підходами: загальносистемні принципи; структурні принципи; спеціалізовані принципи. Поряд з цим, студенти повинні вміти обґрунтовувати такі умови застосування принципів державного управління як раціональність, конструктивність, ефективність.

Увага студентів повинна також зосереджуватись на засвоєнні класифікації методів державного управління.

При ознайомленні з основними школами та теоріями державного управління, доцільно зосередити увагу на європейській і американській школах, чітко прослідкувати принципи, концепції, підходи до державного управління, які відстоюють ці школи, виділяти їх позитивні і негативні сторони.

Теми рефератів

1. Державне управління як один з різновидів соціального управління.
2. Основні відмінності українського бачення державного управління від європейського та американського.
3. Розподіл влади в державному управлінні як запорука утворення демократичної, правової організації державної влади.
4. Суспільна сутність та завдання державного управління.
5. Основні теорії та школи державного управління.

Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення «державного управління».
2. Назвіть специфічні риси державного управління.
3. Сформулюйте мету державного управління.
4. Назвіть і розтлумачте принципи державного управління.
5. Як співвідносяться між собою «державне управління» «соціальне управління»?
6. Хто із зарубіжних вчених, на Вашу думку, вніс найбільший вклад в управлінську науку?
7. Назвіть сучасних українських вчених, які вивчають проблеми вітчизняного державного управління.

Рекомендована література

1. Бойко-Бойчук, О. Семантичний аналіз та визначення категорії «державне регулювання» / О. Бойко-Бойчук // Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. – 2007. – № 3. – С. 46-57.
2. Державне управління та державна служба [Текст]: словник-довідник /уклад. О.Ю.Оболенський. – К. : КНЕУ, 2005. – 480 с.
3. Державне управління: теорія і практика / За ред. В. Б. Аверьянова. — К.: Юрінком Інтер, 1998.
4. Коваленко, В.В. Принципи державного управління / В. В. Коваленко // Наше право. – 2008. – № 3. – С.16-22.
5. Малиновський В.Я. Державне управління : Навчальний посібник. – К.:Атіка, 2009. – 608 с.
6. Малиновський В.Я. Словник термінів і понять з державного управління. – К.: Атіка, 2005 – 240 с.
7. Наука управляти: з історії менеджменту: Хрестоматія: Навч. посіб. / Упоряд. І. О. Слепов; Пер. з рос. Л. І. Козія, М. І. Матрохіної, П. Л. Пироженка. – К.: Либідь, 1993. – 304 с.
8. Нижник Н., Мосов С. Про державне управління, об'єкт і предмет його теорії // Вісник УАДУ. – 2000. – № 3. – С. 56–62.
9. Нижник Н. Україна – державне управління: шляхи реформування. – К.: Вид-во УАДУ, 1997.
- 10.Токовенко В. Основні підходи до визначення поняття державного управління // Вісник УАДУ. – 2002. – №4. – С. 39-47.

Тема 2

Цілі та структура державного управління

Основні поняття і терміни:

функції державного управління:, функціональна структура, цілі державного управління, «дерево цілей».

План

1. Поняття цілей державного управління, їх класифікація.
2. Формування «дерева цілей» державного управління. Ієрархія цілей в державному управлінні. Ресурси, що забезпечують «дерево цілей».
3. Поняття і види функцій державного управління.
4. Функціональна структура державного управління: визначення, становлення, розвиток.

Методичні вказівки

Готуючись до першого питання, студентам слід засвоїти такі основні системоутворюючі моменти, на яких повинно базуватись вироблення цілей державного управління: цілі державного управління повинні йти від потреб і інтересів людей об'єднаних в державу; визначення цілей повинно будуватись на передбаченні, прогнозуванні, програмуванні, плануванні; ієрархія побудови цілей державного управління повинна будуватись на принципі пріоритету потреб і інтересів розвитку суспільства .

Увага студентів повинна також зосереджуватись на засвоєнні класифікації видів цілей державного управління, обґрунтуванні вимог та підходів до формування «дерева» цілей державного управління, визначені співвідношення цілей та їх ресурсного забезпечення.

Для засвоєння даної теми студенти повинні ознайомитись з типами функцій державного управління, їх класифікацією, вміти виділяти основні види функцій, розкривати суть таких функцій державного управління як: організація, планування, мотивація, контроль, інновація та здійснювати обґрунтування функціональної структури державного управління.

Теми рефератів

1. Формування «дерева цілей» державного управління та його забезпечення.
2. Особливості бюрократизму в сучасному державному управлінні та проблема подолання його негативних сторін.
3. Співвідношення інтересів і цілей, що реалізуються державним управлінням.
4. Цілі державного управління, правове та ресурсне забезпечення їх досягнення.
5. Коригування функціональної структури, як необхідність державного управління.

Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення цілей державного управління.
2. Охарактеризуйте стратегічні, оперативні та тактичні цілі державного управління.
3. Обґрунтуйте необхідність визначення ієрархії цілей державного управління.
4. Назвіть основні класифікації функцій державного управління.
5. Як можна побудувати «дерево цілей» державного управління?
6. Наведіть приклади загальних, спеціальних і допоміжних функцій державного управління.
7. Розкрийте зміст поняття: «функціональна структура державного управління».

Рекомендована література

1. Бакуменко В.Д., Надолішній П.І. Теоретичні та організаційні засади державного управління: Навч. посібник. – К.: Міленіум, 2003. – С. 113 – 122; 128 – 130.
2. Державне управління в Україні: організаційно-правові засади: Навч. посіб./ Н.Р. Нижник, С.Д. Дубенко, В.І. Мельниченко та ін.; За заг. ред. проф. Н.Р. Нижник. -К.: Вид-во УАДУ, 2002. – С. 26 - 29.
3. Державне управління: Словник-довідник / За заг. ред. В. М. Князева, В. Д. Бакуменка. – К.: УАДУ, 2002. – 228 с.
4. Малиновський В. Я. Державне управління: Навчальний посібник. – Вид. 2-ге, доп. та перероб. – К.: Атіка, 2003. – 576 с.

5. Надолішній П.І. Організаційно-функціональна структура державного управління: поняття і соціальна практика // Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. – 2003. – №3. – С. 31 – 42.
6. Сутність, ознаки і функції державного управління. // Ведерніков, Ю.А. Адміністративне право України [Текст]: навч. посібник. / Ю.А. Ведерніков. – К., 2005. – С.13-15. (327)
7. Фіночко, Ф.Д. Функції державного управління / Ф. Д. Фіночко // Адміністративне право України [Текст]: підручник / За ред. Ю.П. Битяка. – К., 2005. – С.125-132 (299).

Тема 3

Загальні риси, форми і методи управлінської діяльності

Основні поняття і терміни:

управлінська діяльність, управлінська технологія, функції управлінської діяльності, форми управлінської діяльності, методи управлінської діяльності, стадії управлінської діяльності.

План

1. Поняття та риси управлінської діяльності. Інтелектуальний, інформаційний, соціально-психологічний характер управлінської діяльності.
2. Форми управлінської діяльності.
3. Стадії (цикли) управлінської діяльності.
4. Поняття та види управлінських технологій.

Методичні вказівки

Вивчення теми слід розпочинати з характеристики суті управлінської діяльності як набору навичок, вмінь, способів, вчинків, засобів у державному управлінні. Для цього слід виділити такі характерні ознаки управлінської діяльності як інтелектуальний зміст, інформаційний характер, соціально-психологічний зміст. Також необхідно охарактеризувати такі риси управлінської діяльності як юридична здатність, чіткість, виразність, колективістський, спеціалізація.

При розкритті даної теми особливу увагу потрібно приділити вивченню форм управлінської діяльності. А це передбачає чітке розкриття суті та призначення правових, організаційних, організаційно-правових форм управлінської діяльності, аналіз їх сильних і слабких сторін.

Студентам потрібно зупинитись на детальному вивченні методів управлінської діяльності. Для цього слід чітко виділяти такі дві групи методів управлінської діяльності як методи функціонування органів державної влади і місцевого самоврядування та методи забезпечення цілей і функцій державного управління. Серед методів забезпечення реалізації цілей і функцій державного управління потрібно охарактеризувати морально-етичні, соціально-політичні, економічні, адміністративні методи.

В рамках даної системи, студентам треба чітко виділяти стадії управлінської діяльності, моделювати їх строгу логічну послідовність та розкрити зміст.

Завершальним етапом вивчення теми повинно стати розкриття суті управлінської технології та її видів.

Теми рефератів

1. Інформаційні технології – як стратегічний ресурс державного управління та механізм їх впровадження в Україні.
2. Суть, форми та методи управлінської діяльності.
3. Загальні риси управлінської діяльності.
4. Стадії управлінської діяльності та управлінські технології: поняття та види.

Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення управлінської діяльності.
2. Охарактеризуйте основні риси управлінської діяльності.
3. Охарактеризуйте форми управлінської діяльності.
4. Визначте методи управлінської діяльності, дайте їм характеристику.
5. Які, на Вашу думку, основні принципи використання методів управлінської діяльності в практиці державного управління?
6. Виділіть основні стадії управлінської діяльності.
7. Охарактеризуйте вислів А. Хіршмана: «Чим більше люди і влада обізнані про діяльність і потреби одні одних, тим вищий рівень взаємної довіри».

Рекомендована література

1. Бакуменко В.Д., Надолішній П.І. Теоретичні та організаційні засади державного управління: Навч. посібник. – К.: Міленіум, 2003. – С. 113 – 122; 128 – 130.
2. Державне управління в Україні: організаційно-правові засади: Навч. посіб./ Н.Р. Нижник, С.Д. Дубенко, В.І. Мельниченко та ін.; За заг. ред. проф. Н.Р. Нижник. -К.: Вид-во УАДУ, 2002. – С. 26 - 29.
3. Державне управління: Словник-довідник / За заг. ред. В. М. Князева, В. Д. Бакуменка. – К.: УАДУ, 2002. – 228 с.
4. Малиновський В. Я. Державна служба: теорія і практика.: Навч. посіб. – К.: Атіка, 2003. – 160 с.
5. Мельник А. Ф., Оболенський О. Ю., Васіна А. Ю., Гордієнко Л. Ю. Державне управління: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2003. – 343 с.
6. Мельник А. Ф. Державне управління // Державна служба: Посіб. для викладачів, магістрів та держ. службовців. – Луганськ: Східноукр. держ. ун-т, 2000. – Ч. 1.
7. Наука управляти: з історії менеджменту: Хрестоматія: Навч. посіб. / Упоряд. І. О. Слепов; Пер. з рос. Л. І. Козія, М. І. Матрохіної, П. Л. Пироженка. – К.: Либідь, 1993. – 304 с.

Тема 4

Поняття та суть управлінського рішення.

Основні поняття і терміни:

управлінське рішення, оптимальне рішення, процес прийняття рішення.

План

1. Поняття управлінського рішення та вимоги , що ставляться до нього.
2. Класифікація управлінських рішень. Технологія підготовки управлінських рішень
3. Поняття оптимального управлінського рішення та його вибір.
4. Етапи прийняття і реалізації управлінських рішень.

Методичні вказівки

Пристаючи до вивчення даної теми потрібно зауважити, що управління завжди здійснюється з метою досягнення певних цілей, реалізація яких забезпечується шляхом прийняття і виконання численних рішень. Тому студентам слід визначити поняття управлінського рішення, знати основні елементи, які характеризують рішення, визначати проблеми, що зумовлюють потребу у прийнятті рішення, розуміти вимоги, що ставляться до управлінських рішень: всесторонню обґрунтованість рішення; своєчасність; необхідну повноту змісту; повноважність; узгодженість з раніше прийнятими рішеннями.

Студенти повинні чітко класифікувати управлінські рішення за такими ознаками: за функціональним змістом; за характером завдань, за причинами виникнення; за вихідними методами розробки; за рівнем ієрархії; за характером організації розробки; за характером цілей; за організаційним оформленням.

Доцільно зауважити, що розробка рішень становить основу управлінського процесу. Тому студенти повинні знати зміст етапів процесу розробки і прийняття управлінських рішень: визначення цілі; визначення і прогнозування розвитку ситуації; формулювання проблем; вивчення обмежень; вибір стратегії; вибір методу вирішення проблем; пошук альтернатив; визначення критеріїв; оцінка рішення; вибір кращого варіанту; узгодження рішення; прийняття рішення; організація виконання рішення. Також студенти повинні знати суть таких моделей ухвалення рішень як: раціональна модель; нарощувальна модель; задовольняюча модель та виділяти позитивні та негативні моменти групового та індивідуального ухвалення рішення.

Теми рефератів

1. Якість і ефективність прийняття управлінських рішень.
2. Управлінське рішення як складне соціально-правове явище.
3. Використання потенціалу засобів масової інформації у процесі прийняття управлінських рішень.
4. Людський фактор у прийнятті та реалізації управлінських рішень.
5. Місце і роль парламентського та президентського контролю в системі державного управління.

Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення поняття «управлінське рішення».
2. Хто є суб'єктом і об'єктом управлінських рішень?
3. Які функції у системі державного управління виконують управлінські рішення?
4. Наведіть класифікацію управлінських рішень.
5. Назвіть і поясніть головні риси державно-управлінських рішень. В чому полягає їх відмінність від інших типів рішень?
6. Коротко охарактеризуйте основні стадії процесу прийняття державно-управлінських рішень.
7. Як людський фактор впливає на прийняття та реалізацію управлінських рішень?

Рекомендована література

1. В. Бакуменко «Напрями та підходи до розв'язання теоретико-методологічних засад формування державно-управлінських рішень» – Вісник УАДУ. – 2002. – №1. – С.5-14.

2. Бакуменко В.Д. Державне управління і державно-управлінські рішення : вступ до досліджень // Вісн. УАДУ. – 1999. – № 4. – С. 68-79.
3. Бакуменко В.Д. Державно-управлінські рішення як предмет досліджень // Вісн. УАДУ. – 2000. – № 3. – С. 363-374.
4. Бакуменко В.Д. Прийняття рішень в державному управлінні: Навчальний посібник (у 2 ч.) /В.Д.Бакуменко // ч.1. Теоретико-методологічні засади. –К.: ВПЦ АМУ, 2010. -276 с.
5. 10. Бакуменко В.Д. Прийняття рішень в державному управлінні: Навчальний посібник (у 2 ч.) /В.Д.Бакуменко // ч.2. Науково-прикладні аспекти. –К.: ВПЦ АМУ, 2010. -276 с.
6. Державне управління : Слов.-довід. / Уклад. : В.Д. Бакуменко (кер. творч. кол.), Д.О. Безносенко, І.М. Варзар, В.М. Князєв, С.О. Кравченко, Л.Г. Штика; За заг. ред. В.М. Князєва, В.Д. Бакуменка. – К. : Вид-во УАДУ, 2002. – 228 с.
7. Дегтяр А.О. Державно-управлінські рішення : інформаційно-аналітичне та організаційне забезпечення : Монографія. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ Магістр, 2004. – 224 с.
8. Дегтяр А.О. Аналітично-організаційне забезпечення прийняття та реалізації державно-управлінських рішень. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02. – механізми державного управління. – Донецький державний університет управління Міністерства освіти і науки України. – Донецьк, 2005.
9. Одінцова Г.С. Теорія та історія державного управління : Навч. посіб. / Г.С. Одінцова, В.Б. Дзюндзюк, Н.М. Мельтюхова та ін. – К. : Видавничий дiм Професiонал, 2008. – 288 с.

Тема 5

Зміст законності у державному управлінні

Основні поняття і терміни:

законність, дисципліна, контроль, види відповідальності.

План

1. Законність дій влади як вимір досконалості дій державних органів.
2. Судова влада – структура забезпечення законності.
3. Дисципліна як засіб забезпечення законності.
4. Відповідальність державних службовців.

Методичні вказівки

Законність і дисципліна – основні умови існування будь-якої демократичної держави, її обов'язкові риси. Вони невід'ємні одна від одної. При підготовці першого питання, студенти повинні визначити вимоги дотримання законності (політико-правового явища, що характеризується неухильним дотриманням вимог чинного законодавства всіма суб'єктами відносин публічного управління) та дисципліни (свідомого додержання встановлених правовими та іншими соціальними нормами правил поведінки у державному та суспільному житті) звернені, перш за все, до органів публічної адміністрації.

Готуючись до на ступних питань даної теми, студент основну увагу повинен зосередити на те, що важливим засобом забезпечення законності, раціональності й правопорядку в державному управлінні, а через нього — і в суспільстві, є дисципліна. Дисципліна в державному управлінні розглядається як фактична поведінка персоналу органів державної влади й органів місцевого самоврядування, що відображається в управлінських рішеннях і діях, а також в управлінському (службовому) спілкуванні. Вона формує такі основні показники державного управління як: системність, результативність, ефективність, раціональність.

Законодавство передбачає в міру необхідності застосування юридичної відповідальності державних службовців, а саме: дисциплінарної, адміністративної, матеріальної, кримінальної. Відповідальність державних службовців настає за порушення законності та службової дисципліни, невиконання або неналежне виконання ними посадових обов'язків.

Теми рефератів

1. Забезпечення законності в державному управлінні.
2. Контроль як один із способів забезпечення законності в державному управлінні.
3. Дисципліна як засіб забезпечення законності.
4. Урядовий контроль як ефективний спосіб забезпечення законності в державному управлінні України.

Питання для самоперевірки

1. В чому полягає зміст законності в державному управлінні?
2. Яка роль дисципліни і відповідальності у забезпеченні законності?
3. В чому полягає відповідальність державних службовців?
4. Яке місце внутрішнього контролю в забезпеченні законності в державному управлінні?
5. Що означає виконавський зміст дисципліни?
6. У чому полягає взаємодія законів та законності в механізмі управління державою?
7. Охарактеризуйте засоби забезпечення законності в державному управлінні.

Рекомендована література

1. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления. – М.: Юрид. л-ра, 1997.
2. Адміністративне право України: Підручник / Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, О. В. Дяченко та ін.; За ред. Ю. П. Битяка. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 544 с.
3. Державне управління в Україні: організаційно-правові засади : Навч. посіб./За заг. ред. Н. Р. Нижник. – К. : Вид-во УАДУ, 2002. – 164 с.
4. Ківалов С. В., Біла Л. Р. Адміністративне право України: Навчально-методичний посібник. – Вид. друге, перероб. і доп. – Одеса: Юридична література, 2002. – 250 с.
5. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К.: Офіційне вид. ВРУ, 1996. – 118 с.
6. Методологія державного управління: Словник-довідник / Уклад.: В.Д.Бакуменко (кер. авт. кол.), Д.О.Безносенко, С.В.Бутівщенко та ін.; За заг. ред. В.І.Лугового, В.М.Князева, В.Д.Бакуменка; Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України; Ін-т

пробл. держ. упр. та місцевого самоврядування. – К.: Вид-во НАДУ, 2004. – 196 с. – (Наук. розробки).

7. Одінцова Г. С. Теорія та історія державного управління : [навч. посіб.] / Г. С. Одінцова, В. Б. Дзюндзюк, Н. М. Мельтюхова та ін. – К. : Видавничий дім Професіонал, 2008. – 288 с.

Тема 6

Поняття та види контролю в державному управлінні

Основні поняття і терміни:

контроль, оцінка, контролінг, ефективність, результативність, децентралізація, управлінські послуги, види контролю, форми контролю, органи контролю.

План

1. Поняття та сутність контролю. Контроль як функція державного управління.
2. Види контролю:
 - Парламентський: поняття, цілі та структура;
 - Президентський: поняття, цілі та структура;
 - Урядовий: поняття, цілі та структура;
 - Судовий: поняття, цілі та структура;
 - Контроль з боку органів місцевого самоврядування: поняття, цілі та структура;
 - Громадський: поняття, цілі та структура.

Методичні вказівки

Контроль у державному управлінні – це одна з найважливіших функцій, яка дає змогу: порівняти фактичний стан у тій чи іншій галузі з вимогами, які поставлені перед нею; виявити недоліки та помилки в роботі та попередити їх; оцінити відповідність здійснення інших функцій управління завданням, що поставлені перед ним. Тому розглядаючи перше питання студенту потрібно дати визначення контролю та його сутності, яка полягає в тому, що він здійснює цілеспрямований вплив на об'єкти управління, та передбачає систематичний нагляд, спостереження за їхньою діяльністю – виявлення відхилень від установлених норм, правил, вимог чи завдань їхнього виконання. За допомогою контролю забезпечуються нормальні умови для функціонування системи державного управління.

Готуючись до наступного питання студентам потрібно приділити увагу основним видам контролю. Підхід до вирішення цього питання залежить від вибору критерію, на підставі якого здійснюється класифікація. Вибір же критерію багато в чому зумовлений потребами практики. Саме тому відомо досить багато класифікацій контрольної діяльності.

Теми рефератів

1. Особливість контролю як функції державного управління.

2. Громадський контроль як один з видів соціального контролю.
3. Місце і роль контролю в системі державного управління.
4. Система контролю в органах виконавчої влади, її організаційне, методичне та правове забезпечення.
5. Концептуальні засади оцінки ефективності організаційних структур державного управління.

Питання для самоперевірки

1. Що потрібно розуміти під поняттям «контроль»?
2. Чому необхідний контроль в державних інституціях?
3. На які органи влади покладено контрольні функції згідно з чиним законодавством?
4. В чому полягає значення контрольних функцій державних інституцій?
5. Як впливає контроль на ефективність прийняття і реалізації управлінських рішень?
6. Чи є, на Вашу думку, ефективною модель організації державної влади на обласному (районному) рівні? Свою відповідь обґрунтуйте.

Рекомендована література

1. Андрійко О.Ф. Державний контроль: теорія і практика. Наукова доповідь. -К., 1999.-24с.
2. Державне управління проблеми адміністративно-правової теорії та практики / За заг. ред. В.Б.Авер'янова. – К.: Факт, 2003. – 384 с.
3. Мельник А. Ф., Оболенський О. Ю., Васіна А. Ю., Гордієнко Л. Ю. Державне управління: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2003. – 343 с.
4. Нижник Н. Машков О., Мосов С. Контроль у сфері державного управління // Вісник УАДУ. – 1998. – № 2. – С. 23–31.
5. Полінець О. Контроль у державному управлінні: сутність, види та форми його здійснення // Вісник УАДУ. – 2000. – № 2. – С. 74.
6. Полінець О.П. Контроль як один з факторів підвищення ефективності державного управління // Підвищення ефективності державного управління: стан, перспективи та світовий досвід: Зб. наук пр. УАДУ / За заг. ред. В.М.Князева. - К.: Вид-во УАДУ, 2000. - С. 190-195.
7. Полінець О.П. Контроль в державному управлінні // Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. пр. / Дніпропетр. філ. УАДУ. - Д., 2000. - Вип. 1 (1). - С. 111-119.
8. Сушинський О. Методи та форми здійснення контрольної влади // Вісник УАДУ. – 2002. – №2. – С. 54-61.
9. Шевчук В. О. Контроль господарських систем в суспільстві з перехідною економікою. – К.: Київськ. торг.-екон. ун-т, 1998.
10. Випишіть зі словників визначення понять «контроль», «соціальний контроль», «державний контроль», «громадський контроль».
11. Скласти план-конспект статті В. Тертички «Проблеми оцінювання результативності й ефективності в аналізі державної політики» (Вісник УАДУ. – 2002. – №1. – С. 215-222).

Заповнити таблицю:

Вид контролю	Сутнісні характеристики	Сфера застосування

Тема 7

Система органів державної влади в Україні: конституційні основи їх функціонування, роль в управлінні

Основні поняття та терміни:

законодавча влада, ВРУ, законодавчий процес, народний депутат, судова влада, ВСУ, судова система, виконавча влада, КМУ, міністерства, державні комітети.

План

1. Поняття, склад і структура парламенту, його повноваження.
2. Загальна характеристика та управлінські зв'язки органів виконавчої влади України (центральні та регіональні).
3. Статус Президента в сучасних умовах України. Функції Президента.
4. Судові органи і судові системи. Здійснення судової влади.
5. «Субординація», «координація» і «реординація» між органами виконавчої влади

Методичні вказівки

При підготовці даної теми студент повинен ознайомитись з конституційними засадами побудови структур державної влади в Україні, системою органів виконавчої влади, судової та законодавчої. Єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент – Верховна Рада України. З принципу поділу влади випливає, що Верховна Рада не розглядається як орган вищого рівня щодо інших органів державної влади та щодо органів місцевого самоврядування. Вплив Верховної Ради на діяльність інших органів державної влади і органів місцевого самоврядування здійснюється виключно шляхом прийняття відповідних законів, обов'язкових для всіх суб'єктів на території України.

Формою виконавчої влади є ієрархічно побудований адміністративний апарат. Вона організаційно єдина, ланки нижчого рівня підпорядковані ланкам вищого рівня. Виконавча влада, яка завжди розглядалась як вторинна щодо законодавчої, в умовах демократичної правової держави перетворюється на рівноцінну із законодавчою та судовою владами гілку.

Так, ліквідувавши верховенство однієї гілки влади над іншою, Конституція України більш послідовно виразила прерогативу виконавчої влади в реалізації державної політики

Судова влада є частиною доктрини розподілу влади у правовій державі. Основу судової влади в Україні становлять суди, що є різними за своєю компетентністю та юрисдикцією. Система судів загальної юрисдикції забезпечує захист прав і свобод громадян через розгляд цивільних, кримінальних, адміністративних та інших справ.

Теми рефератів

1. Особливості взаємодії Парламенту та Президента України на даному історичному етапі.
2. Структура і завдання Секретаріату та допоміжних служб Президента України.
3. Роль і місце українського парламенту в системі органів державної влади.
4. Основні функції Верховної Ради України.
5. Управлінські зв'язки в системі органів виконавчої влади.
6. Проблеми визначення правового статусу інституту президентства в Україні.

Питання для самоперевірки

1. Криза політичної влади в Україні – це реальність чи ілюзія? Аргументуйте свої міркування.
2. Прокоментуйте вислів П. Орлика «Володарі, що дорожать своїм добрим ім'ям більше, ніж інші люди, виставлені на суд загалу».
3. Хто є джерелом влади в Україні?
4. Які інституції складають систему органів виконавчої влади в Україні?
5. Назвіть конституційні противаги Кабінету Міністрів України.
6. Які нові міністерства, відомства, державні комітети появились в Україні в 2005 році? Чим була зумовлена необхідність їх появи?
7. До якої гілки влади можна віднести Президента України? Аргументуйте свої міркування

Рекомендована література

1. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація: Монографія / Кол. авт.; Відп. ред. проф. Н.Р. Нижник. — К.: Вид-во УАДУ при Президентові України, 1997.
2. Державне управління, державна служба і місцеве самоврядування: Монографія / Кол. авт.; За заг. ред. проф. О.Ю. Оболенського. — Хмельницький: Поділля, 1999.
3. Державне управління: теорія і практика / За ред. В.Б. Авер'янова — К.: Юрінком Інтер, 1998.
4. Кармазіна М. Інститут президентства: походження та сутність феномена // Політичний менеджмент. – 2004. – №3(6). – С. 36-50
5. Конституційне право України: Підручник / В.Ф. По-горілко, О.Ф. Фріцький та ін.; За ред. В.Ф. Погорілка. — К.: Наук, думка, 1999.
6. Конституція України. — К., 1996.
7. Малиновський В.Я. Державне управління: Навч. по-сіб. — Луцьк: Вежа, 2000.
8. Сушинський О. Інститут резидентури в Україні: нормативно-правове регулювання.- Львів:ЛФ УАДУ, 2001.-179с.

Тема 8

Центральні органи виконавчої влади: права, компетенція, функції

Основні терміни та поняття:

Кабінет Міністрів України, міністерство, центральний орган виконавчої влади, інституційна спроможність уряду, територіальний підрозділ центрального органу виконавчої влади, компетенція, посадова особа, посадові права, посадові обов'язки, управлінські зв'язки.

План

1. Кабінет Міністрів України (повноваження, компетенція).
2. Міністерства України, їх повноваження.
3. Центральні органи виконавчої влади із спеціальним статусом.
4. Державні комітети та відомства України (статус, поняття, функції).
5. Територіальні органи центральних органів виконавчої влади: права, компетенція, функції.

Методичні вказівки

Кабінет Міністрів України – вищий орган у системі органів виконавчої влади. При відповіді на це питання охарактеризуйте структурні ланки трьох організаційно-правових рівнів у системі органів виконавчої влади (вищий рівень – Кабінет Міністрів; центральний рівень – міністерства та інші центральні органи виконавчої влади; місцевий, або територіальний рівень – органи виконавчої влади загальної компетенції). Розкажіть про структуру Кабінету Міністрів України. Проаналізуйте сферу компетенції Кабінету Міністрів України згідно зі статтею 116 Конституції України. Охарактеризуйте повноваження Прем'єр-міністра України.

Міністерство (від лат. *ministro*, що означає керую, служу) – центральний у державі орган виконавчої влади, який здійснює державне управління в певній галузі чи сфері життя. Охарактеризуйте основні завдання та повноваження міністерства як органу, що забезпечує формування та реалізує державну політику в одній чи декількох сферах (на прикладі одного з міністерств України).

Центральні органи виконавчої влади утворюються для виконання окремих функцій із реалізації державної політики як служби, агентства, інспекції. Розкриваючи це питання, потрібно показати, коли центральний орган виконавчої влади утворюється як служба, коли як агентство і коли як інспекція. Ким згідно із законодавством спрямовується та координується діяльність центральних органів виконавчої влади відповідно до Закону України «Про центральні органи виконавчої влади»? Проаналізуйте їх основні завдання.

Теми рефератів

1. Повноваження Кабінету Міністрів України.
2. Організація роботи центральних органів виконавчої влади.
3. Міністерства України, їх повноваження.

Питання для самоперевірки

1. Які органи державного управління належать до системи органів виконавчої влади?
2. Вкажіть основні завдання КМУ.
3. На яких принципах ґрунтується діяльність КМУ?
4. Які нормативно-правові акти приймає КМУ?
5. Дайте визначення міністерства, державного комітету, ЦОВВ зі спеціальним статусом.
6. Які органи державного управління реалізують виконавчу владу в областях і районах?
7. В яких статтях Конституції України визначено правовий статус Кабінету Міністрів України?

Рекомендована література

1. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація: Монографія / Кол. авт.; Відп. ред. проф. Н.Р. Нижник. — К.: Вид-во УАДУ при Президентіві України, 1997.
2. Державне управління, державна служба і місцеве самоврядування: Монографія / Кол. авт.; За заг. ред. проф. О.Ю. Оболенського. — Хмельницький: Поділля, 1999.
3. Державне управління: теорія і практика / За ред. В.Б. Авер'янова — К.: Юрінком Інтер, 1998.
4. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
5. Указ Президента України “Про систему центральних органів виконавчої влади” від 15 грудня 1999 року N 1572/99.
6. Указ Президента України “Про зміни у структурі центральних органів виконавчої влади” від 15.12.1999.
7. Закон України “Про Кабінет Міністрів України” від 21 грудня 2006 року. - N 514-V.
8. Адміністративне право України. За ред. Ю.П. Битяка. – Харків: Право, 2001. – 528 с.
9. Колпаков В.К., Кузьменко О.В. Адміністративне право України: Підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.

Тема 9

Місцеві державні адміністрації

Основні поняття і терміни:

місцева державна адміністрація, апарат, функціональні обов'язки, державно-управлінські відносини, колегіальність та персональна відповідальність, ієрархічна структура, повноваження, управлінська процедура.

План

1. Структура та порядок формування місцевих державних адміністрацій.
2. Компетенція і повноваження місцевих державних адміністрацій.
3. Організація та порядок діяльності структурних підрозділів місцевої державної адміністрації.
4. Взаємовідносини місцевих державних адміністрацій з іншими органами виконавчої влади.

Методичні вказівки

При вивченні даної теми слід звернути увагу на особливе значення ефективної управлінської діяльності яка здійснює роботу місцевих органів управління – органів виконавчої влади, які діють в межах конкретних адміністративно-територіальних одиниць. Адже реалізація законодавчих актів, програм соціально-економічного та культурного розвитку в першу чергу залежить від діяльності місцевих органів виконавчої влади – місцевих державних адміністрацій (далі – МДА). Саме вони організовують економічне, соціально-політичне та культурне життя відповідної адміністративно-територіальної одиниці і взаємодіють з цією метою з іншими державними органами та установами, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями. Саме на них припадає основне навантаження щодо

виконання головного обв'язку держави – утвердження і забезпечення прав і свобод людини. Відповідно, від ефективності та результативності їхньої діяльності істотним чином залежить повнота та комплексність виконання цього обов'язку на території конкретної адміністративно-територіальної одиниці.

Теми рефератів

1. Проблеми формування іміджу МДА (на прикладі конкретної ОДА чи РДА).
2. Правовий статус керівника органу місцевої виконавчої влади.

Питання для самоперевірки

1. Кому підзвітні та підконтрольні МДА?
2. Яка процедура призначення голови МДА?
3. Які нормативно-правові акти приймає МДА?
4. Як призначаються на посади і звільняються з посад перші заступники та заступники голів МДА?
5. Німецький державний діяч Отто фон Бісмарк: «З поганими законами і хорошими чиновниками цілком можна правити країною. Але якщо чиновники погані, не допоможуть і найкращі закони». Прокоментуйте цей вислів.
6. Охарактеризуйте вислів Єви Перон: «Влада за своєю суттю руйнівна. Тільки усвідомлення бажання добра, ясна і чітка мета допомагають людині зберегти себе від темних спокус влади».

Рекомендована література

1. ЗУ «Про місцеві державні адміністрації»-К.,1999
2. Організація роботи місцевих державних організацій // Колодій А.М., Олійник А.Ю. Державне будівництво і місцеве самоврядування. Навч. Посібник.-К.,2001.
3. Цуруль О.А. Менеджмент у державних організаціях. К.: КНЕУ,– 2002, 142с.
4. Оболенський О.Ю. Державна служба України: реалізація системних поглядів щодо організації та функціонування // Монографія, - Хмельницький: "Поділля", 1999 р.
5. Державне управління: теорія і практика. За загальною ред. д.ю.н., проф. Авер'янова В.Б. - К.: Юрінком Інтер, 1998,432с.
6. Державне управління, державна служба і місцеве самоврядування: Монографія / Кол. авт.; За заг. ред. • проф. О.Ю. Оболенського. - Хмельницький: Поділля, 1999. - 570 с.
7. Державне управління: Навч посіб. / А.Ф.Мельник. О.Ю.Оболенський, А.Ю. Васіна, Л.Ю. Гордієнко; За ред. А.Ф.Мельник. - К.: Знання-Прес, 2003. - 343 с. - (Вища освіта ХХІ століття).
8. Авер'янов В.Б., Крупчан О.Д. Виконавча влада: конституційні засади і шляхи реформування. - Харків: Право, 1998.
9. Райт Г. Державне управління / перекл. з англійської В.Івашка, О.Коваленко, С. Соколик. - К.: Основи, 1994. -191с.
10. Крупчан О.Д. Організація виконавчої влади в Україні. – К.: Вид-во УАДУ, 2001. – 135 с.

Тема 10

Місцеве самоврядування та його особлива роль в державному управлінні

Основні поняття і терміни:

місцеве самоврядування, адміністративно-територіальна одиниця, територіальна громада, комунальна власність, місцевий бюджет, муніципальне управління, громадська ініціатива, децентралізація, місцева рада.

План

1. Поняття та система місцевого самоврядування.
2. Принципи, ознаки і функції місцевого самоврядування.
3. Територіальна громада як основа місцевого самоврядування. Функції та форми її діяльності.
4. Законодавство про місцеве самоврядування.
5. Сучасні проблеми місцевого самоврядування в Україні та шляхи їх подолання.

Методичні рекомендації

Приступаючи до вивчення даної теми студенти повинні нагадати, що Конституція України закріпила дві системи влади на місцях: місцеві державні адміністрації, які є місцевими органами виконавчої влади, та місцеве самоврядування, як публічну владу територіальних громад. Це – різні за своєю юридичною природою системи місцевої влади, насамперед за функціями та повноваженнями.

Конституція України гарантує місцеве самоврядування і тим самим не допускає можливості його підміни місцевими державними адміністраціями.

Студенти повинні розуміти суть місцевого самоврядування, що полягає в гарантованому законом праві територіальних спільностей громадян та їх органів вирішувати значну частину місцевих справ і управляти територією, діючи в межах закону, під свою відповідальність і в інтересах населення. З цією метою їм слід чітко виділяти риси, які характеризують місцеве самоврядування.

При цьому треба зауважити, що місцеве самоврядування не можна ототожнювати з об'єднаннями громадян, хоча елементи самоорганізації мають місце в обох випадках. Для місцевого самоврядування головними об'єднуючими факторами організації жителів населених пунктів є територіальні, місцеві інтереси, тоді як для об'єднань громадян – їх соціальні, професійні, політичні та інші інтереси.

Щоб краще зрозуміти природу самоврядування студенти мають знайти принципи місцевого самоврядування та такі важливі ознаки його органів як правова, організаційна та фінансова автономія щодо державних органів.

Студентам слід звернути увагу на функції місцевого самоврядування та структуру системи місцевого самоврядування.

В рамках даної теми студенти мають знати, що для формування демократичної моделі управління важливе значення має визначення оптимального співвідношення державного управління і місцевого самоврядування.

Теми рефератів

1. Шляхи розвитку законодавства про місцеве самоврядування в Україні.
2. Європейська Хартія про місцеве самоврядування та Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»: порівняльний аналіз.
3. Об'єднання територіальних громад: правові засади та практика.
4. Примірний статут міста, села, селища (за вибором студента).

5. Відносини органів місцевого самоврядування з органами державної виконавчої ради.

Питання для самоперевірки

1. З'ясуйте зміст таких основних категорій та понять: «місцеве самоврядування», «територіальна громада».
2. Проаналізуйте систему місцевого самоврядування в Україні.
3. Складіть таблицю власних і делегованих повноважень органів місцевого самоврядування.
4. Яке місце займають органи місцевого самоврядування в системі державного управління.
5. Зробіть порівняльний аналіз теорії місцевого самоврядування.
6. Опрацюйте праці О. В. Батанова «Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні».

Рекомендована література

1. Батанов О. В. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні / О. В. Батанов. – К., 2001.
2. Біленчук П. Д. Місцеве самоврядування в Україні: [навч. посіб.] / П. Д. Біленчук, В. В. Кравченко, М. В. Підмогильний. – К. : Атіка, 2000.
3. Євтушенко О. Н. Державна влада і місцеве самоврядування в політичній системі суспільства : [монографія] / О. Н. Євтушенко. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – 516 с.
4. Закон України від 21 травня 1997 р. «Про місцеве самоврядування в Україні» // Відомості Верховної Ради України. – 1997 – № 24. – Ст. 170.
5. Кампо В. М. Місцеве самоврядування в Україні / В. М. Кампо. – К. : Ін Юре, 1997.
6. Конституція України 28.06.1996 р. // Відомості ВРУ. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
7. Малиновський В. Я. Державне управління : [навчальний посібник] / В. Я. Малиновський. – Вид. 2-ге, доп. та перероб. – К. : Атіка, 2003. – 578 с.
8. Мельник А. Ф. Державне управління : [навч. посібник] / Алла Федорівна Мельник (ред.). – 2 вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2004. – 344с.
9. Місцеве самоврядування в Україні: [хрестоматія] / укладачі В. М. Ємельянов, О. Н. Євтушенко, Г. В. Коваль, С. П. Тимофєєв. – Миколаїв : Видавництво ЧДУ ім. Петра могили, 2009. – Т. 1. – 220 с.
10. Місцеве самоврядування в Україні : [хрестоматія] / укладачі В. М. Ємельянов, О. Н. Євтушенко, Г. В. Коваль, С. П. Тимофєєв. – Миколаїв : Видавництво ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. – Т. 2. – 220 с.

Тема 11

Представницькі органи в системі місцевого самоврядування

Основні поняття:

місцеве самоврядування, рада, постійні та тимчасові контрольні комісії.

План

1. Поняття місцевих рад як представницьких органів місцевого самоврядування і їх види. Сесія як основна форма роботи представницьких органів місцевого самоврядування.
2. Порядок формування, функції та компетенція представницьких органів місцевого самоврядування.
3. Форми і методи діяльності представницьких органів місцевого самоврядування
4. Робота постійних та тимчасових контрольних комісій рад.
5. Статус, повноваження та форми роботи депутатів місцевих рад.

Методичні вказівки

Розкриваючи питання даного семінарського заняття, слід звернути увагу на те, що представницькими органами місцевого самоврядування в територіальних громадах є сільські, селищні і міські ради, які повноважні представляти і захищати інтереси територіальних громад як у державних органах, так і у відносинах з інститутами громадянського суспільства (ч. 1 ст. 143 Конституції України). Порядок формування районної і обласної рад. Описати порядок формування районної і обласної рад, вибори їх голів, які керують їхньою діяльністю і очолюють виконавчий апарат рад. Охарактеризувати їх повноваження, які поділяються на власні (ч. 2 ст. 143 Конституції) і делеговані.

У процесі вивчення цієї теми потрібно охарактеризувати принципи організації виборів. Пояснити, яким чином відбуваються вибори посадових осіб місцевого самоврядування, порядок формування місцевих рад, порядок формування районної та обласної рад та здійснюють роботу постійні і тимчасові комісії.

Теми рефератів

1. Організація роботи сільських, селищних, міських, районних у містах, районних, обласних рад, шляхи її вдосконалення.
2. Сесія як основна форма роботи представницького органу місцевого.
3. Постійні комісії ради, їх основні функції, повноваження, форми роботи, юридична сила рішень.
4. Організація роботи депутатів ради у виборчих округах і раді.
5. Повноваження сільського, селищного, міського голови, голови районної у місті, районної, обласної ради з організації роботи представницького органу місцевого самоврядування.

Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення представницьким органам місцевого самоврядування.
2. Назвіть повноваження представницьких органів місцевого самоврядування.
3. Визначте основну форму роботи представницьких органів місцевого самоврядування.
4. Охарактеризуйте порядок формування районної і обласної рад.
5. Назвіть повноваження постійних та тимчасових контрольних комісій рад.

Рекомендована література

1. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування: Закон України від 15 липня 1997 р. №452/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1997. - №38. – Ст.249.
2. Копейчиков В.В. Проблема самоврядування і її розв'язання в західних демократіях і в Україні: Лекція. – К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2000. – 32 с.
3. Шаповал В.Д. Конституційно-правовий статус сільського, селищного, міського голови в Україні / Шаповал В.Д. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.02 Київський Національний університет внутрішніх справ України. – К.: – 2009. – 220 с.
4. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997р. / Відомості Верховної Ради України № 280/97 – с.170.
5. Корнієнко М. Пошук варіантів місцевого самоврядування ще продовжується / Корнієнко М. Місцеве та регіональне самоврядування України. – 1994. – № 4. – С. 17-21.
6. Колодій А.М. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні : підруч. / А.М. Колодій, А.Ю. Олійник 2-е вид., перероб. і доп.- К.: Юрінком Інтер, 2007. – 504 с.
7. Лазор О.Д. Територіальна організація влади в Україні : [навч. посіб.] / О.Д. Лазор, О.Я. Лазор, А.О. Чемерис. – К. : Дакор, 2007. – 576 с.
8. Лабенська Л.Л. Правовий статус депутатів місцевих рад / Лабенська Л.Л. Монографія.– Д.: Юрид. акад. М-ва внут.справ, 2005. – 160 с.
9. Мельник И.В. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні. — К.: Вентурі, 2005. — 437с.
10. Муніципальне право України: Підручник / За ред. В.Ф. Погорілка, О.Ф. Фрицького – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 352 с.
11. Пухтинський М.О. Проблеми розвитку місцевого самоврядування в Україні // Основи муніципального права України: Навч. посібник / За ред. М.І. Корнієнка. – К., 2000. – С. 18-34.
12. Територіальне управління: проблеми, рішення, перспективи : [монографія] / за ред. В. В.Корженка. – Х. : Вид-во ХорРІ НАДУ “Магістр”, 2004. – 216 с.

Тема 12

Організація роботи виконавчих органів місцевих рад

Основні поняття:

виконавчий орган, місцева рада, державне управління, повноваження.

План.

1. Порядок формування і будова виконавчих комітетів місцевих рад.
2. Форми і методи роботи виконавчих комітетів місцевих рад.
3. Організація роботи апарату виконавчих комітетів.
4. Система, будова, порядок утворення і форми роботи відділів, управлінь, комісій та інших виконавчих органів рад.
5. Функції і компетенція виконавчих органів місцевих рад.

Методичні рекомендації

При підготовці даної теми студенту потрібно охарактеризувати органи місцевих рад, визначити їхню роль і місце в системі державного управління та проаналізувати повноваження структурних елементів виконавчих органів та їх основних функцій.

При цьому слід зауважити, що серед органів місцевого самоврядування в Україні одне з головних місць посідають виконавчі органи місцевих рад. Вони вирішують переважну більшість питань, що виникають у процесі життєдіяльності населення, а їх безпосередня діяльність спрямована на забезпечення таких сфер життя, які потребують постійної та професійної уваги – соціальне і побутове забезпечення, житлово-комунальне господарство, освіта й охорона здоров'я тощо. Існування в системі місцевого самоврядування виконавчих органів місцевих рад створює умови життєздатності та ефективності діяльності територіальної громади, оскільки її проблеми набувають вирішення у власних інтересах шляхом використання своїх відповідальних виконавчих структур. Організація та діяльність виконавчих органів місцевих рад є складовою проблеми розвитку системи державного управління в Україні.

Теми рефератів

1. Виконавчий комітет, порядок його формування та організації роботи.
2. Президії (колегії) районних, обласних рад, виконавчий апарат цих рад, порядок організації їх роботи.
3. Акти місцевих рад та їх виконавчих комітетів, порядок їх прийняття та організація виконання.
4. Система виконавчих органів сільських, селищних, міських рад, її характеристика.
5. Особливості правового статусу виконавчих органів сільських, селищних, міських рад.

Питання для самоперевірки

1. Назвіть основні повноваження виконавчого комітету сільських, селищних, міських рад.
2. Визначте роль і місце в системі державного управління виконавчого комітету сільських, селищних, міських рад.
3. Охарактеризуйте організацію роботи апарату виконавчих комітетів.
4. Назвіть акти місцевих рад та їх виконавчих комітетів.
5. Визначте та охарактеризуйте порядок роботи виконавчих комітетів сільських, селищних, міських рад.

Рекомендована література

1. Актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні : кол. моногр. / В. О. Антоненко, М. О. Баймуратов, О. В. Батанов та ін. ; за ред. В. В. Кравченка, М. О. Баймуратова, О. В. Батанова. - К. : Атіка, 2007. - 864 с.
2. Бондаренко В. Д. Інститут самоорганізації населення як елемент місцевого самоврядування / В. Д. Бондаренко // Державне управління та місцеве самоврядування : наук. вісн. Акад. муніцип. упр. - К., 2009. - Вип. 2 (8). - С. 351-355. - (Серія «Управління»).
3. Борденюк В. І. Місцеве самоврядування та державне управління: конституційно-правові основи співвідношення та взаємодії : монографія / В. І. Борденюк. - К. : Парлам. вид-во, 2007. - 576 с.

4. Заяць Д. Д. Розвиток місцевого самоврядування в Україні: теоретико-правовий аспект : наукова розробка / авт. кол. : О. Д. Лазор, Д. Д. Заяць, А. О. Лазор ; за наук. ред. О. Я. Лазора. - К. : НАДУ. - 2009. - 52 с.
5. Кавер І. К. Самоврядування територіальної громади : монографія / І. К. Кавер, В. С. Куйбіда. - Л. : Літопис, 2006. - 108 с.
6. Концепція державної регіональної політики. - Режим доступу : <http://www.minregionbud.gov.ua/news/print.php?id=895>
7. Латишева В. Характеристика сучасного стану та можливості запровадження шести принципів хорошого управління в Україні / В. Латишева. - Режим доступу : [http://www.oridu.odessa.ua/mo/Presentation1\(Latysheva\).ppt](http://www.oridu.odessa.ua/mo/Presentation1(Latysheva).ppt)
8. Мамонова В. В. Методологія управління територіальним розвитком : монографія / В. В. Мамонова. - Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2006. - 196 с.
9. Матеріали до загальноукраїнського круглого столу «Перспективи реформування місцевого самоврядування в Україні» м. Київ, 27 трав. 2010 р. / Фонд сприяння місцевомусамоврядуваннюУкраїни. - 124 с.- Режим доступу: <http://www.municipal.gov.ua/>
- 10.17. Ярмиш О. Н. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні : підручник / Ярмиш О. Н., Серьогін В. О. – Х. : Вид. Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. – 653 с.

ТЕМАТИКА НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ, РЕФЕРАТІВ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ

1. Управління: практична діяльність, мистецтво, наука.
2. Державне управління як управління соціальним розвитком країни.
3. Сутнісний зміст та специфіка державного управління.
4. Специфічні риси та основні принципи державного управління.
5. Еволюція науки державного управління та її особливості.
6. Еволюція управлінської думки.
7. Напрями та тенденції розвитку сучасної теорії і практики управління.
8. Періодизація розвитку практики державного управління.
9. Місцеві ради – представницькі органи місцевого самоврядування.
10. Історичні етапи теорії державного управління.
11. Демократія і бюрократія у державному управлінні.
12. Державне управління в умовах різних політичних систем.
13. Форми держав в умовах демократії.
14. Співвідношення державної влади та державного управління.
15. Удосконалення державної політики у сфері державного управління в Україні.
16. Спільні дії місцевих органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування у вирішенні регіональних проблем.
17. Контрольна діяльність органів місцевого самоврядування.
18. Політичні особливості устрою українських держав початку ХХ ст.
19. Боротьба й намагання українського народу відродити українську державність у середині ХХ ст.
20. Особливості розбудови незалежної України.
21. Необхідність та шляхи удосконалення адміністративно-територіального устрою України.
22. Розвиток парламентаризму в Україні.
23. Особливості цілей державного управління.
24. Забезпечення законності і правопорядку в державному управлінні.
25. Ресурси та забезпечення «дерева цілей» у державному управлінні.
26. Державний контроль у сфері виконавчої влади (зміст та його організаційно-правові засади, шляхи удосконалення).
27. Критерії ефективності державного управління.
28. Інформаційні технології – стратегічний ресурс державного управління та механізм їх впровадження в Україні.
29. Використання потенціалу засобів масової комунікації у процесі прийняття управлінських рішень.
30. Особливості статусу депутата місцевої ради.

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ З КУРСУ «ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ»

1. Управління як суспільне явище, поняття управління.
2. Державне управління як вид соціального управління. Сутність та специфічні риси державного управління.
3. Поняття принципу державного управління, види принципів державного управління.
4. Формування «дерева цілей» державного управління. Ресурси, що забезпечують «дерево цілей».
5. Поняття цілей державного управління, їх класифікація.
6. Функції державного управління, їх класифікація.
7. Сутність функціональної структури державного управління.
8. Поняття управлінської діяльності. Інтелектуальний, інформаційний, соціально-психологічний характер управлінської діяльності.
9. Риси та форми управлінської діяльності.
10. Стадії (цикли) управлінської діяльності.
11. Управлінська технологія. Види управлінських технологій.
12. Поняття управлінського рішення, типи рішень.
13. Поняття оптимального управлінського рішення та його вибір.
14. Людський фактор у прийнятті та реалізації управлінських рішень
15. Етапи процесу підготовки та прийняття реалізації управлінських рішень.
16. Механізм і засоби проведення в життя законів.
17. Законність, як вимір досконалості дій влади. Забезпечення законності в державному управлінні.
18. Дисципліна та відповідальність як засіб забезпечення законності.
19. Поняття та сутність контролю. Види контролю.
20. Контроль з боку органів законодавчої влади.
21. Контроль з боку спеціалізованих контролюючих органів.
22. Контроль з боку представницьких органів місцевого самоврядування.
23. Судовий контроль.
24. Поняття, цілі та структура громадського контролю.
25. Ефективність діяльності управлінських органів і посадових осіб.
26. Гілки влади та державне управління.
27. Функції Верховної Ради в сфері державного управління. Повноваження Верховної Ради щодо формування структур виконавчої влади.
28. Статус Президента в сучасних умовах України. Функції Президента.
29. Взаємозв'язки Кабінету Міністрів України з Президентом України та Верховною Радою України.
30. Взаємодія Кабінету Міністрів України з місцевими органами виконавчої влади.
31. Взаємодія органів виконавчої влади з органами місцевого самоврядування.
32. Кабінет Міністрів України (повноваження, компетенція).
33. Міністерства України, їх повноваження, склад, структура.
34. Центральні органи виконавчої влади із спеціальним статусом.
35. Державні комітети (поняття, функції).
36. Територіальні органи центральних органів виконавчої влади: права, компетенція, функції.
37. Інші центральні органи виконавчої влади: служби, національні комісії, агентства.

38. Правовий статус, основні завдання, місце в системі державних органів МДА.
39. Склад та структура МДА.
40. Повноваження, порядок формування та роботи МДА.
41. Відносини місцевих державних адміністрацій у системі вертикальних та горизонтальних зв'язків.
42. Особлива роль місцевого самоврядування. Поняття та система місцевого самоврядування.
43. Принципи, ознаки і функції місцевого самоврядування.
44. Законодавство про місцеве самоврядування.
45. Теорії та системи місцевого самоврядування.
46. Територіальна громада як основа місцевого самоврядування. Функції та форми її діяльності.
47. Поняття місцевих рад як представницьких органів місцевого самоврядування і їх види. Порядок формування, функції та компетенція представницьких органів місцевого самоврядування.
48. Форми і методи діяльності представницьких органів місцевого самоврядування.
49. Робота постійних та тимчасових контрольних комісій рад.
50. Статус, повноваження та форми роботи депутатів місцевих рад.
51. Сесія як основна форма роботи представницьких органів місцевого самоврядування.
52. Порядок формування і будова виконавчих комітетів місцевих рад.
53. Форми і методи роботи виконавчих комітетів місцевих рад.
54. Організація роботи апарату виконавчих комітетів.
55. Система, будова, порядок утворення і форми роботи відділів, управлінь, комісій та інших виконавчих органів місцевих рад.
56. Функції і компетенція виконавчих органів місцевих рад.
57. Поняття та сутність посадової особи місцевого самоврядування.
58. Повноваження сільського, селищного, міського голови. Підстави та механізм припинення повноважень сільського, селищного, міського голови.
59. Повноваження та організація роботи секретаря сільського, селищного, міського голови.
60. Правовий статус, повноваження та організація роботи голови, заступника голови обласної і районної ради.
61. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування.
62. Особливості служби в органах місцевого самоврядування.
63. Організація роботи органів самоорганізації населення.
64. Місцевий референдум як одна з головних форм місцевого самоврядування.
65. Місцеві вибори як форма реалізації громадянами права на участь в управлінні місцевими справами.
66. Загальні збори громадян за місцем проживання як форма реалізації громадянами права на участь в управлінні місцевими справами.
67. Місцеві ініціативи як форма реалізації громадянами права на участь в управлінні місцевими справами.
68. Громадські слухання як форма реалізації громадянами права на участь в управлінні місцевими справами.
69. Збори, мітинги та демонстрації як форма реалізації громадянами права на участь в управлінні місцевими справами.

70. Матеріальна основа місцевого самоврядування.
71. Соціальна основа місцевого самоврядування.
72. Фінансова основа місцевого самоврядування.
73. Територіальна основа місцевого самоврядування.
74. Сучасні проблеми місцевого самоврядування в Україні та шляхи їх подолання.
75. Державне управління в органах судової влади.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бакуменко В. Д. Державне управління : філософські, світоглядні та методологічні проблеми : Монографія / В. М. Князєв, І. Ф. Надольний, В. Д. Бакуменко та ін. // – К. : Вид-во НАДУ - Міленіум, 2003. – 320 с.
2. Бакуменко В. Д. Державне управління: основи теорії, історія і практика : Навчальний посібник / В. Д. Бакуменко, П. І. Надолішній, М. М. Їжа, Г. І. Арабаджи // За заг. ред. Надолішнього П.І., Бакуменка В.Д. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2009. – 394 с.
3. Бакуменко В. Д. Словник системного аналізу в державному управлінні / Ю. П. Сурмін, Л. Г. Штика, В. Д. Бакуменко, Л. М. Гогіна. – К. : Вид-во НАДУ, 2007. – 148 с.
4. Борденюк В.І. Місцеве самоврядування та державне управління: конституційно-правові основи співвідношення та взаємодії : [монографія] / В. І. Борденюк. - К. : Парламентське видавництво, 2007. - 576с.
5. Борденюк В.І. Окремі аспекти наукового забезпечення реформування місцевого самоврядування в Україні / В. І. Борденюк // Юридична наука . - 2011. - № 1. - С. 71-78.
6. Борденюк В.І. Місцеве самоврядування в районах міст з районним поділом як форма децентралізації управління великим містом [Електронний ресурс] / В. Борденюк // Вісник Національної академії прокуратури України . - 2011. - № 1. - С. 72-79.
7. Борденюк В.І. Методологічні основи співвідношення методів державного управління та методів здійснення місцевого самоврядування (правові аспекти) [Електронний ресурс] / В. Борденюк // Вісник Академії правових наук України . - 2010. - № 4. - С. 68-79.
8. Всесвітня декларація про місцеве самоврядування // Місцеве самоврядування. - 1997. - №1 -2(3).-С. 95-97.
9. Декларація про державний суверенітет України // Відомості Верховної Ради Української РСР. -1990. - № 31. - Ст. 429.
10. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 року. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 р. №1001 // <http://www.kmu.gov.ua>
11. Державне управління і менеджмент: Навч. посібник / За заг. ред. д.е.н., проф. Г.С. Одінцової. – Х.: ХарРІ УАДУ, 2002. – С. 8–41.
12. Державне управління та державна служба: Словник – довідник. / уклад. О.Ю. Оболенський. – К.: Вид – во УАДУ, 2002. – 228 с.
13. Державне управління: Навч. Посіб. / А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, А.Ю. Васіна, Л.Ю. Гордієнко; За ред. А.Ф. Мельник. - К: Знання-Прес, 2003. - С. 73 - 98.
14. Державне управління: теорія і практика / За заг. ред. В.Б.Авер'янова. - К.: Юрінком Інтер, 1998.-С. 80-83.
15. Державне управління: підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; редкол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. - К. ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2013. - Т. 2. - 324 с.
16. Європейська Хартія про місцеве самоврядування // Місцеве самоврядування. - 1997. - №1-2(3).-С. 90-94.

Допоміжна

1. Білінська Марина, Рингач Наталія. Методологічні аспекти системного підходу до державного управління національною безпекою України: чинники, пов'язані з громадським здоров'ям // Проблеми й тенденції розвитку галузі науки «Державне управління» в Україні : Зб. матеріалів симп. За між нар. Участю / За заг. Ред.. О.Ю.Оболенського, С.В.Сьоміна, С.В.Загороднюка. – К.: Вид-во НАДУ, 2007. – С. 61 – 64.

2. Вебер М. Политика как призвание и профессия / Вебер М. Избранные произведения. – М., 1990. – 516 с.

3. Кунц Г. Управление : системный ситуационный анализ управленческих функций / Кунц Г., О'Доннел // Пер. с англ, общ. ред. Д. М. Гвишиани. - М. : Прогресс, 1981. - Т. 2. - 512 с.

4. Политико-административные отношения: кто стоит у власти? Под ред. Т. Верхейна. Пер. с англ. - М.: «Права человека», 2001. - С. 484 - 501.

5. Сарторі Джованні. Порівняльна конституційна інженерія: Дослідження структур, мотивів і результатів: Пер. з 2-го англ. вид. - К.: АртЕк, 2001. - С. 80-97, 118 – 119

6. Файоль А., Эмерсон Г., Тейлор Ф., Форд Г. Управление – это наука и искусство. – М., 1992. – 325 с.

Інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека НУВГП – м. Рівне, вул. Приходька, 75, т. 22-25-39
2. Обласна наукова бібліотека – м. Рівне, майдан Короленка, 6, т. 22-70-63.
3. <http://zakon4.rada.gov.ua> – Правова база діяльності Верховної Ради України
4. <http://www.ukrstat.gov.ua> – Державний комітет з статистики України.
5. <http://www.portal.rada.gov.ua> – Верховна Рада України.
6. <http://www.kmu.gov.ua> - Кабінет Міністрів України
7. <http://www.nads.gov.ua/control/uk/index> - Національне агентство України з питань державної служби

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ КУРСУ

Адміністративні методи – це способи і прийоми, дії прямого і обов'язкового визначення поведінки і діяльності людей з боку відповідних керівних компонентів держави.

Бюджетний контроль здійснюється у формі різного роду перевірок з метою виявлення відповідності здійснюваних видатків попередньо затверджуваним кошторисам.

Вибір цілі – відповідальна стадія процесу розробки управлінського рішення, в основі якої лежать аналіз стану керованої системи, виявлення тенденцій її розвитку і бажаного стану в майбутньому.

Виконавча влада забезпечує безпосереднє управління державними справами. Їй притаманні такі ознаки: організаційний характер; неперервне здійснення скрізь, де функціонують колективи людей; предметність; примусовість, опора на силу.

Вироблення рішення – це творчий процес вибору однієї або декількох альтернатив із множини можливих варіантів дій, спрямованих на досягнення поставлених цілей.

Внутрішній контроль здійснюється за діяльністю органів, які перебувають в адміністративній підпорядкованості (у більшості випадків як інспектування).

Громадський контроль – один з видів соціального контролю, який здійснюється об'єднаннями громадян та самими громадянами.

Державна влада – це важливе політико-правове явище, сутність якого полягає в тому, що виражаючи хоча б формально волю всіх громадян держави, влада здійснює спрямовуючий, організуючий вплив на суспільство.

Державне управління як системне суспільне явище являє собою багатогранну діяльність органів трьох гілок влади та органів місцевого самоврядування (в межах повноважень, делегованих їм за принципом демократичної децентралізації) по здійсненню внутрішніх і зовнішніх функцій держави, спрямовану на формування і введення в дію механізмів впливу у всіх сферах життєдіяльності суспільства з метою досягнення та підтримання соціоекономічної рівноваги на основі взаємоузгодження загальнодержавних, регіональних, групових і індивідуальних інтересів.

Державно-управлінські відносини – це особливий вид суспільних відносин, що виявляються як комплекс сталих вертикальних(субординація) і горизонтальних (координація) зв'язків суб'єктно-об'єктного та структурно-функціонального характеру, що здійснюються в процесі виконання управлінсько-службової діяльності.

Державні комітети (державні служби) – це центральні органи виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Прем'єр-міністр України або один із віце-прем'єр-міністрів. Не формуючи безпосередньо урядову політику, державні комітети покликані сприяти міністерствам та уряду в цілому в реалізації цієї політики шляхом виконання функцій державного управління, як правило, міжгалузевого чи міжсекторного характеру.

Дисципліна в державному управлінні розглядається як фактична поведінка персоналу органів державної влади та органів місцевого самоврядування, яка відображається в управлінських рішеннях і діях, а також в управлінському (службовому) спілкуванні.

Договірна дисципліна полягає в дотриманні договірних зобов'язань між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, підприємницькими структурами, громадськими об'єднаннями тощо.

Евристичні методи прийняття рішень базуються на аналітичних здібностях осіб, які приймають управлінські рішення.

Економічні методи зумовлені роллю економічних інтересів у житті людей і, відповідно, в управлінських процесах.

Етап прийняття і реалізації управлінського рішення охоплює: прийняття рішення (вибір одного, найбільш ефективного варіанта дій); доведення управлінських рішень до виконавців; складання плану реалізації управлінських рішень; організацію виконання управлінських рішень; контроль за виконанням управлінського рішення.

Ефективність управління – це результат, зіставлений із затратами на його досягнення (вони включають не лише прямі витрати на систему управління, а й витрати на реалізацію управлінських рішень).

Законність – система юридичних правил, норм, засобів і гарантій з відповідними їм державними структурами, покликану забезпечувати практичну реалізацію законів та інших правових актів.

Закони та закономірності управління відображають найбільш важливі, необхідні, сталі та повторювані зв'язки явищ і процесів, які допомагають розкрити їх природу, сутність та внутрішній зміст.

Зовнішній контроль здійснюється органами, наділеними контрольними повноваженнями щодо організаційно невідпорядкованих об'єктів і в основному стосується однієї зі сторін їхньої діяльності.

Кабінет Міністрів України (Уряд) є вищим органом у системі виконавчої влади. Це колегіальний орган, який спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади. Він є органом загальної компетенції, який є по суті центром з організації виконавчо-розпорядчої діяльності всіх органів виконавчої влади.

Коллективні методи прийняття рішень передбачають визначення учасників певної процедури і відбір форм групової роботи: засідання, наради тощо.

Контроль у державному управлінні – це одна з найважливіших функцій, яка дає змогу:

- порівняти фактичний стан у тій чи іншій галузі з вимогами, які поставлені перед нею;
- виявити недоліки та помилки в роботі та попередити їх;
- оцінити відповідність здійснення інших функцій управління завданням, що поставлені перед ним.

Критерії загальної соціальної ефективності державного управління – це ті, які дають можливість бачити і, бажано, вимірювати досягнутий через державне управління рівень задоволення назрілих потреб, інтересів і цілей суспільства, окремої соціальної групи, конкретної особи.

Лобізм – це діяльність соціальних груп, які відстоюють свої інтереси, тиск груп на органи законодавчої і виконавчої влади.

Методи управлінської діяльності – це способи і прийоми аналізу та оцінювання управлінських ситуацій, використання правових і організаційних форм, впливу на свідомість і поведінку людей у керованих суспільних процесах, відносинах і зв'язках.

Методи забезпечення реалізації цілей і функцій державного управління – це прийоми, способи, операції стимулювання, активізації і спрямування діяльності людини з боку органів державної влади чи місцевого самоврядування та їх посадових осіб.

Міністерство (від лат. *ministro*, що означає керую, служу) – центральний у державі орган виконавчої влади, який здійснює державне управління в певній галузі чи сфері життя.

Місцеві державні адміністрації – це ланка виконавчої влади в областях, районах, містах Києві та Севастополі.

Місцеве самоврядування – це право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання в сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста — самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

Морально-етичні методи – ґрунтуються на зверненнях до гідності, честі та совісті людини.

Навчальна дисципліна передбачає дотримання відповідних правил, у тому числі організаційних і методичних, при навчанні персоналу державного апарату.

Об'єкт державного управління – прояви, сторони, взаємозв'язки суспільних відносин, явищ і процесів, поведінки, свідомості й діяльності людей, що є суттєвими для всього суспільства, безпосередньо стосуються реалізації загальних інтересів і як такі є об'єктом управляючого впливу з боку держави.

Об'єктами контролю є: цілі, стратегії, процеси, функції і завдання, параметри діяльності, управлінські рішення, організаційні формування, їх структурні підрозділи та окремі виконавці.

Обліково-статистична дисципліна зумовлює використання для характеристики тих чи інших явищ уніфікованих показників, коректне і типове ведення численних документів.

Під принципами управління розуміють керівні правила, основні положення, норми поведінки, що відображають найбільш загальні стійкі риси законів і закономірностей управління, яких необхідно дотримуватися в управлінській діяльності.

Суб'єкт державного управління – державний апарат, що уособлює державу, орган влади, окремий підрозділ чи посадова особа, які виробляють і ухвалюють управлінські рішення, здійснюють управлінський вплив на відповідні об'єкти.

Соціально-політичні методи пов'язані з умовами праці, побуту, дозвілля людей, наданням їм соціальних послуг, залученням у процес владовідносин, розвитком громадської і політичної активності.

Стадії управлінської діяльності – це послідовні етапи її здійснення зі своїм особливим набором форм і методів.

Соціальне управління – це особлива функція, яка відрізняється вольовим впливом одних суб'єктів управління на свідомість і волю інших, а його об'єктами є соціальна організація суспільства з притаманними їй соціальною структурою та соціальними процесами.

Службова дисципліна – це добросовісне і відповідальне виконання функцій, прав, обов'язків і повноважень на обійманій посаді державного службовця.

Суб'єктами контролю в державному управлінні виступають органи державної влади та органи місцевого самоврядування, відомчі органи, структурні підрозділи зазначених органів, громадські організації, колективні та колегіальні органи управління тощо.

Територіальні органи (підрозділи) міністерств та інших ЦОВВ є державними органами, які утворюються відповідними ЦОВВ для реалізації їх функцій та повноважень на місцевому територіальному рівні, тобто в областях або районах, містах Києві та Севастополі.

Територіальна громада – це спільнота мешканців, жителів населених пунктів (сіл, селищ і міст), об'єднана загальними інтересами власного життєзабезпечення, самостійного, в межах законів, вирішення питань місцевого значення як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування.

Управлінська діяльність — сукупність вироблених історичним досвідом, науковим пізнанням і талантом людей навиків, умінь, способів, засобів доцільних вчинків і дій людини у сфері управління.

Управлінський контроль – це процес спостереження і регулювання діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх матеріальних придатків з метою полегшення виконання організаційних завдань.

Функції державного управління – це види управлінських впливів держави, специфіка яких визначається предметом, змістом та способом перетворення об'єктів управління або її власних управлінських компонентів.

Фінансова дисципліна пов'язана з бюджетним процесом, грошовим обігом, банківською діяльністю, податками, кредитами, інвестиціями, оплатою праці, пенсійним забезпеченням, митними зборами та іншими явищами соціально-економічного життя держави і суспільства.

Штатна дисципліна, яка стосується в основному керівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування, полягає в дотриманні певних типових моделей організації відповідних органів.

ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Контроль успішності студентів здійснюється на основі *накопичувальної системи оцінювання знань за 100-бальною шкалою*.

Академічні успіхи студента виставляються за стобальною, національною та шкалою ECTS. Встановлюється таке співвідношення між шкалою оцінок ECTS, національною шкалою оцінювання і 100-бальною шкалою.

шкала ECTS	національна шкала	університетська шкала
A	5 (ВІДМІННО)	90-100
B	4 (ЛОБРЕ)	80-89
C		70-79
D		60-69
E		50-59
FX	3 (ЗАДОВІЛЬНО)	26-49
F		з можливістю
	2 (НЕ ЗАДОВІЛЬНО)	НЕ ЗАРАХОВАНО
		1-25
		з обов'язковим повторним курсом

Відповідно до видів контролю набутих студентом знань та вмінь, 100-бальна шкала передбачає врахування поточних оцінок, підсумкових балів, балів за контрольну роботу, балів за індивідуальну роботу, а також екзаменаційних балів.

Обчислення балів для студентів денної форми з навчальної дисципліни «Державне управління та місцеве самоврядування»

Підсумковий бал з навчальної дисципліни складається з ***підсумкового семестрового балу та балу за екзамен***.

Упродовж семестру студент отримує бали за різні види робіт, які сумуються в підсумкові семестрові бали. ***Підсумковий семестровий бал*** складається з суми балів, отриманих студентом денної форми навчання за свою навчальну діяльність протягом семестру і дорівнює сумі ***підсумкового балу за семінарські (практичні) заняття (максимально 20 балів), балу за модульну контрольну роботу (максимально 20 балів)***

і балу за індивідуальну роботу (максимально 10 балів) чи участь в науковій роботі (максимально 10 балів) та в сукупності може складати максимально 50 балів.

При обчисленні підсумкового семестрового балу враховується:

поточні оцінки успішності (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно») – виставляються під час проведення семінарських занять;

підсумкова оцінка за семінарські заняття виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на семінарських заняттях і є середнім арифметичним (заокругленим до сотих) всіх отриманих оцінок за семінарські заняття. Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.

Приклад обрахунку підсумкової оцінки за семінарські (практичні) заняття:

Якщо з даної навчальної дисципліни студент протягом семестру отримав 4, 4, 3. Підсумкова оцінка за семінарські заняття за семестр складає: $(4+4+3) : 3 = 3,66667 \approx 3,67$.

Якщо з даної навчальної дисципліни студент протягом семестру отримав 3, 2, 3. Підсумкова оцінка за семінарські заняття за семестр складає: $(3+2+3) : 3 = 2,66667 \approx 2,67$

Підсумковий бал за семінарські заняття (максимально 20 балів) – підсумкова оцінка за семінарські заняття, помножена на коефіцієнт **4**, заокруглена до цілого (наприклад, якщо підсумкова оцінка за семінарські заняття **3,67**, то підсумковий бал за семінарські заняття буде становити $3,67 \times 4 = 14,68 \approx 15$ балів);

Бал за модульну контрольну роботу (максимально 20 балів).

Бал за індивідуальну роботу (максимально 10 балів) – бали за виконання індивідуальної наукової роботи;

Результати екзамену (*бал за екзамен*) оцінюється максимально 50 балів.

**Загальний розподіл балів з дисципліни
«Державне управління та місцеве самоврядування»**

Поточне оцінювання та самостійна робота																		Індивідуальна робота	Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1									Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3					10	50	100
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15	Т 16	Т 17	Т 18	всього		
Робота на парах (поточний контроль) - 20																40	10	50	100	
Контрольна робота – 20																				